

Обраћање високог представника Валентина Инца Савјету безбједности Уједињених народа

Господине предсједнице, уважени чланови Савјета безбједности, даме и господо,

Част ми је данас бити ту како бих информисао Савјет о ситуацији у Босни и Херцеговини, земљи у којој је посвећеност и јединство међународне заједнице и даље од кључног значаја за постизање нашег заједничког циља - а он је ништа друго до мир и безбједност на Балкану.

Ови дани су посебно значајни за Босну и Херцеговину која ће прославити двадесет пету годишњицу пријема у пуноправно чланство у Уједињеним народима. БиХ је, заједно са Хрватском и Словенијом, примљена 22. маја 1992. године.

Ово је такође изразито значајан период за моју домовину, Аустрију, која је предсједавала Савјетом безбједности у мјесецу мају прије тачно 25 година.

Тадашњи аустријски амбасадор, др. Питер Хонфелнер, у својству предсједавајућег Савјета безбједности, предложио је овом уваженом тијелу 20. маја 1992. године да упути препоруку Генералној скупштини за пријем Босне и Херцеговине у УН.

Савјет безбједности УН-а је на истој сједници једногласно усвојило Резолуцију 755 (1992) којом је подржало ову препоруку.

Захваљујући овој историјској препоруци, Босна и Херцеговина је 22. маја 1992. године, Резолуцијом Генералне скупштине 46/237, прије двадесет пет година без гласања постала чланица Уједињених народа.

Желим да искористим ову прилику да свим срцем честитам Босни и Херцеговини, те изразим задовољство што је – како је и предсказано прије 25 година – дала значајан допринос раду организације. Посљедњи примјер тог доприноса је успјешно окончан мандат као несталне чланице Савјета безбједности УН-а, али и учешће у мировним мисијама широм свијета.

Прије него што започнем са својим данашњим обраћањем, будући да ми је ово прва прилика, желио бих такође да одвојим тренутак да изразим искрено и дубоко саучешће породици, пријатељима и колегама амбасадора Виталија Ивановича Чуркина, који је оставио изразито дубок траг у вишегодишњем раду овог истакнутог савјета. Он је такође учествовао и у преговорима о бившој Југославији као специјални представник предсједника Руске Федерације.

Од мог посљедњег обраћања прије шест мјесеци Босна и Херцеговина је наставила да испуњава обавезе које се односе на остваривање напретка на евроатлантском путу, док се истовремено и даље суочава са унутрашњим изазовима који угрожавају одрживу стабилност и напредовање.

Добра вијест је да су бх. власти званично примиле упитник Европске уније у децембру, а у истом мјесецу је окончана и адаптација Споразума о стабилизацији и придруживању са ЕУ.

Оба достигнућа сам свесрдно подржао те сам континуирано позивао власти на свим нивоима у БиХ да пажњу задрже на европској агенди.

Искористићу ову прилику и да похвалим напоре Европске уније, под сигурним водством специјалног представника ЕУ Ларса Гунара Вигемарка, на пружању помоћи босанскохерцеговачким властима у остваривању својих тежњи за интеграцију у ЕУ. Једнако су значајни и напори комесара за проширење Хана и високе представнице Фредерике Могерини, која ће сљедеће седмице окупити балканске лидере на важном регионалном састанку у Бриселу.

Наду такође улијева и консензус те прогресивни прагматизам који смо могли видјети у периоду који покрива извјештај, а који је показало Предсједништво БиХ усвајањем тзв. Прегледа одбране оружаних снага у новембру, на чије се усвајање дуго чекало.

То је био један од захтјева Босни и Херцеговини за прикључивање Акционом плану за чланство у НАТО-у.

На регионалном плану имамо наставак побољшања билатералне сарадње и свеобухватног помирења између БиХ и Србије, за шта је увелико заслужна преданост премијера, а ускоро предсједника Србије, Александра Вучића, као и напори предсједавајућег Савјета министара БиХ Дениса Звиздића.

Добра сарадња између Сарајева и Београда, те између Сарајева и Загреба, показала се и кроз одржавање заједничких сједница државних влада, те кроз посјету премијера Хрватске Андреја Пленковића Мостару.

Упркос овим позитивним примјерима, Босна и Херцеговина се такође суочила са значајним изазовима у протеклих шест мјесеци.

На првом мјесту је политички сукоб бошњачких политичких представника и српских политичких странака око тога да ли БиХ треба предати захтјев за ревизију пресуде Међународног суда правде из 2007. године по тужби за геноцид коју је БиХ поднијела против Србије.

Ово питање је довело до раздора између бошњачких и српских странака и представника у владајућој коалицији на државном нивоу какав није виђен годинама, што је успорило напредак.

Тензије унутар Предсједништва додатно су појачане због немогућности постизања договора око двију опречних правних интерпретација да ли Предсједништво БиХ мора да обнови мандат агента Босне и Херцеговине пред Судом прије него се поднесе такав захтјев.

Сада већ бивши агент БиХ пред Међународним судом правде Сакиб Софтић предао је захтјев за ревизију. Услиједиле су још веће контроверзе када је изашло на видјело да је Софтића суд већ раније обавијестио да га власти БиХ морају поново именовати као агента.

Ова ситуација је напосљетку разријешена када је суд одлучио одбацити захтјев као недопуштен. Међутим, цјелокупна динамика у којој се водећи политичари несразмјерно баве питањима која изазивају међунационални раздор, док истовремено не посвећују довољно пажње стварним реформама, изазива озбиљну забринутост.

Други негативни тренд у периоду који покрива извјештај тицао се активности власти Републике Српске на провођењу неуставног референдума, укључујући и разметљиву прославу 9. јануара као празника уз учешће појединих српских припадника Оружаних снага БиХ.

Надаље, у периоду који покрива извјештај поједини хрватски политичари су интензивирали заговарање „федерализације“ Босне и Херцеговине, што по некима имплицира даљу етничку подјелу земље на три или четири „федералне јединице“ од којих би једна имала хрватску већину.

Власти у Босни и Херцеговини све више показују неспособност да дјелују чак и у властитом интересу, у ситуацијама у којима нема губитника, као што је испуњавање задатака из аранжмана који је Међународни монетарни фонд (ММФ) закључио са БиХ.

Због континуиране немогућности да испуни предуслове ММФ-а за комплетирање првог кварталног прегледа, земља ће остати без значајне међународне помоћи намијењене за фискалну стабилност и економски развој.

У том погледу, желим да похвалим и подржим рад Франциска Пародија, резидентног представника ММФ-а за БиХ, због континуираних напора ММФ-а на промоцији сврсисходних структуралних реформи у БиХ.

Ситуација се наставила погоршавати и када је у питању владавина права. Корупција представља озбиљан проблем. Стална оспоравања институција на државном нивоу, као што су Уставни суд БиХ и Суд БиХ, доприносе даљем слабљењу владавине права.

На крају, у протеклих шест мјесеци је опала учесталост и интензитет јавних иступа предсједника РС у којима позива на сецесију, иако је „независни статус“ Републике Српске и даље дио званичне платформе његове странке, а већ ове седмице је јавно изразио своје убјеђење да ће такав референдум о независности евентуално бити и одржан.

Смањење такве реторике услиједило је након санкција које се односе на финансије и путовања које су предсједнику РС изрекле Сједињене Државе. За мене је то потврда да ми као међународна заједница можемо да направимо помак онда када смо спремни послати снажну поруку властима и лидерима који отворено одбацују владавину права и поново отварају ране из прошлости. Та порука је да себе и своје гласаче воде у изолацију.

Потпуно супротно од реторике која продубљује подјеле, средњошколци у древном граду Јајцу својом су одлучношћу и упорношћу спријечили подјелу своје школе по принципу етничке сегрегације, а коју су заговарале поједине странке.

Из Сребренице нам данас долазе једнако охрабрујуће вијести. Тамо су Бошњаци и Срби, муслимански и православни средњошколци, заједно славили матуру. Нагласили су: „Сви смо ми људи. Нашом заједничком прославом желимо да изразимо међусобно поштовање и жељу за помирењем. То је посљедња и најреалистичнија порука из Сребренице“. Они су истакнули јединство, љубав и заједничку будућност.

Што се тиче времена које је пред нама, наредни општи избори у Босни и Херцеговини биће одржани у јесен 2018. године.

Са окончањем бурног периода изазваног кризом око пресуде Међународног суда правде и прославе дана Републике Српске, политичке расправе у БиХ ће се сада највјероватније усредсредити на измјене Изборног закона БиХ.

За сада нема консензуса по овом питању, које потенцијално може довести до новог политичког застоја у земљи.

Имајући у виду да је остало неких осамнаест мјесеци до избора, снажно позивам садашње власти да искористе предстојећи период најбоље што могу како би гласачима показали да су у стању превазићи ствари које су раније изазивале подјеле и провести сврсисходне реформе које би поправиле економску ситуацију у ентитетима и у цијелој земљи.

На првом мјесту требају бити економске реформе које траже међународни кредитори, као и питања која се тичу европских интеграција, како би се отворила рана могућност будућег кандидатског статуса за Босну и Херцеговину.

Такође очекујем од власти у Босни и Херцеговини, а прије свега од странака које имају представнике у државном парламенту, да напokon ријеше законодавни вакуум који још од 2012. године онемогућава грађанима Мостара да бирају представнике на локалном нивоу. Ово ће захтијевати компромис на свим странама и спремност да се питање ријеша на прагматичан начин.

Напосљетку, просто је необјашњиво да, више од седам година након што је Европски суд за људска права оцијенио садашњи изборни систем дискриминаторним спрам појединаца који не припадају једном од три конститутивна народа у БиХ, значајном броју грађана се још увијек на основу националности ускраћује темељно право да се кандидују на јавне функције.

Бх. властима мора бити приоритет отклањање дискриминације која је идентификована у тзв. случају „Сејдић-Финци“ и другим сличним случајевима.

Даме и господо,

прије шест мјесеци сам описао два паралелна тренда у Босни и Херцеговини: позитивни напредак у евроатлантским интеграцијама, и негативна тенденција оспоравања владавине права те посвећеност ретроградним питањима која продубљују подјеле.

Са континуираном подршком међународне заједнице, изабрани представници у Босни и Херцеговини могу да остваре напредак и побрину се да први тренд буде доминантан. Али то ће захтијевати промјену фокуса.

Међународна заједница у међувремену треба задржати све расположиве механизме. Требамо имати на уму чињеницу да у БиХ постоји комплексно политичко и сигурносно окружење у којем негативни сценариј може врло брзо угрозити Дејтонски мировни споразум и напредак постигнут након Дејтона.

Стога сам увјерен да још увијек постоји потреба за војним присуством ЕУ на терену са извршним војним мандатом, те снажно подржавам продужење мандата када Савјет безбједности буде разматрао ово питање у новембру.

ЕУФОР је релативно јефтина, али неопходна инвестиција у мир и стабилност на Балкану.

По мом мишљењу, ЕУФОР пружа суштински темељ за физичку и психолошку сигурност која служи као подршка Европској унији, мојој канцеларији и другим међународним организацијама у остваривању нашег заједничког циља, а то је одрживи мир и напредак за Босну и Херцеговину и њене становнике.

Дешавања којима смо недавно свједочили у парламенту Бивше Југославенске Републике Македоније нас подсећају колико брзо један инцидент може довести до ескалације у балканским земљама.

Даме и господо,

Упркос напретку који је БиХ направила у протекле двије године како би остварила статус кандидата за чланство у ЕУ, земља се и даље суочава са суштинским изазовима.

На прагу треће деценије провођења мира, не може се узети као датост да Босна и Херцеговина лагано плови ка „мирној, одрживој држави неповратно позиционираној на путањи европских интеграција“.

То ће захтијевати сталну посвећеност и пажњу међународне заједнице. У том погледу Вам желим захвалити на континуираној пажњи коју посвећујете Босни и Херцеговини.

Међународна заједница не може направити промјене које ће Босанцима и Херцеговцима донијети већи просперитет, стабилност и чланство у евроатлантским структурама. Само лидери и институције то могу урадити.

Али можемо – и по мом мишљењу морамо – да наставимо пружати институционалну подршку и визију засновану на интеграцији и функционалности.

Такође морамо чврсто да подржавамо суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине, што пружа оквир за стабилност и поштивање Мировног споразума.

У том погледу, наша преданост Босни и Херцеговини и њеним дивним, талентованим људима, остаје непоколебана.

Хвала.